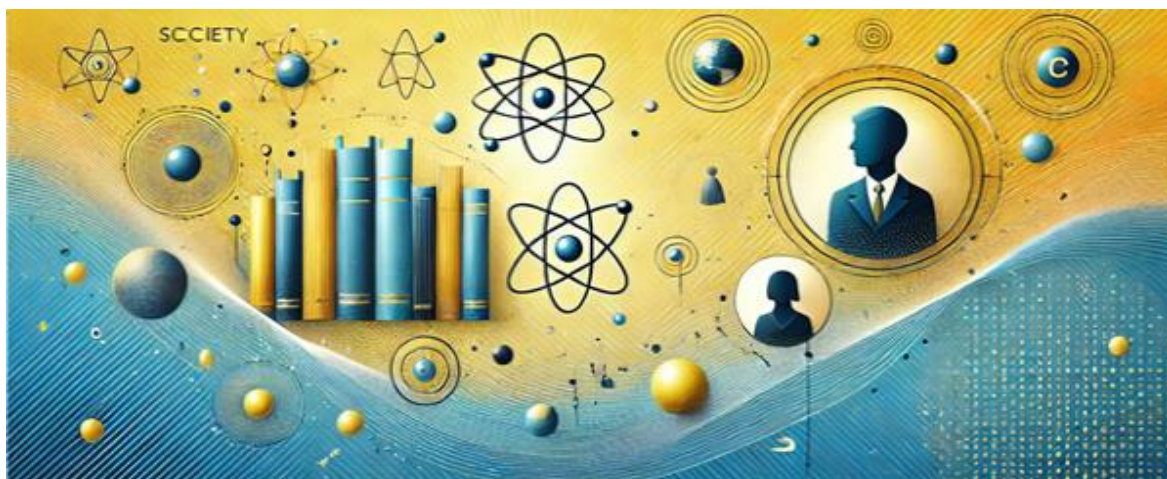

ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ “УКРАЇНА” (КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ (БІЛА ЦЕРКВА)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НАУК
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ
КЗ КОР «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ»
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Суспільство, наука, освіта: актуальні дослідження, теорія та практика

Матеріали всеукраїнської науково-практичної
конференції

Біла Церква, 2025

Рекомендовано до друку Вченою радою Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна» (протокол № 4 від 26 грудня 2025 року)

Редакційна колегія:

Новак Я. В., кандидат юридичних наук, доцент, директор Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна»

Косач Т.М., кандидат філософських наук, доцент кафедри права та соціально-поведінкових наук Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна»

Романченко І.Г., кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної аналітики, фінансів та банківської справи Білоцерківського інституту економіки і управління Університету «Україна»

Сидоренко В.В., кандидат юридичних наук, завідувач кафедри права та соціально-поведінкових наук Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна»

Пономаренко Т.І., доктор філософії у галузі психології, доцент кафедри Права та соціально-поведінкових наук Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна»

Пасічник Н.С., кандидат історичних наук, доцент кафедри філософських та політичних наук Білоцерківського національного аграрного університету

Мельник Л.М., кандидат політичних наук, завідувач кафедри філософських та політичних наук Білоцерківського національного аграрного університету.

УДК 314/316:001:37

Суспільство, наука, освіта: актуальні дослідження, теорія та практика: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (26-27 листопада 2025 року) / Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»; за заг. ред. Я. В. Новака; наук. ред. Т.М. Косач, Н.С. Пасічник. Біла Церква, 2025. 272 с.

Матеріали викладено в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

трансформації освітнього простору її формування потребує інноваційних методів, міждисциплінарного підходу та використання цифрових технологій. Оцінювання цієї компетентності має здійснюватися за багатовимірними критеріями, що дозволяють визначити рівень готовності майбутнього фахівця до ефективної комунікації у багатомовному та мультикультурному світі.

Література

1. Цвид-Гром О.П. Формування соціолінгвістичної компетенції у студентів в умовах сучасних викликів. *Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 3 жовтня 2024 р.). Біла Церква, 2024. С. 20-22. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/13379>.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Столяренко Ок.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький національний технічний
університет, м. Вінниця

Столяренко Ол.В.,

доктор педагогічних наук, професор,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця

Сучасний ринок праці та динаміка науково-технічного прогресу вимагають від фахівців не просто наявності знань і навичок, а здатності до постійного самонавчання, критичного аналізу інформації та генерування інноваційних рішень. Цей запит висуває нові вимоги до системи вищої освіти: вона має готувати не виконавців, а творчих, дослідницько орієнтованих особистостей. Проблема полягає у розриві між теоретичною підготовкою студентів та їхньою практичною готовністю до самостійної дослідницької діяльності у професійній сфері. Низький рівень сформованості дослідницької компетентності обмежує можливості майбутнього фахівця до професійної самореалізації – процесу, що охоплює весь трудовий шлях особистості від самовизначення до досягнення професійної майстерності [7].

Проблема формування дослідницької компетентності є однією з ключових у сучасній педагогіці. Вітчизняні та зарубіжні дослідники (М. Головань, В. Яценко, Т. Боровікова, О. Дубініна, Л. Карпова, С. Микусь та ін.) розглядають її як інтегровану особистісно-професійну якість, що поєднує мотивацію до наукового пошуку, володіння методологією дослідження, ціннісне ставлення та здатність до творчої діяльності [1; 2; 3; 4; 5]. М. Головань визначає дослідницьку компетентність як «цілісну, інтегративну якість особистості, що

виявляється в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань» [3].

Значна увага приділяється моделям формування цієї компетентності. М. Головань пропонує поетапну модель, що ґрунтується на системному, компетентнісному та діяльнісному підходах [2]. М. Хейлі розглядає моделі поєднання навчання і досліджень, включно з навчанням через дослідження (Research-based learning) [9]. Усі дослідники сходяться на думці, що дослідницька компетентність є основою професійної компетентності і головним завданням вищої школи є не лише підготовка спеціалістів, а й розвиток особистості-дослідника [6; 8].

Актуальність цього дослідження зумовлена низкою ключових факторів. По-перше, визначальною є динамічність професійного середовища: в умовах швидких технологічних та економічних змін фахівець повинен постійно досліджувати нові професійні ситуації, ефективно аналізувати потоки інформації, що постійно змінюються, та оперативно знаходити найкращі інноваційні варіанти рішень. Ця постійна потреба у пошуку і адаптації перетворює дослідницьку функцію на щоденну професійну необхідність. По-друге, сформована дослідницька компетентність є інтелектуально-вольовою опорою особистості та прямим шляхом до професійної самореалізації. Саме вона дозволяє фахівцю реалізувати своє «Я-творче», що є найвищим вектором професійного розвитку, і таким чином перейти від репродуктивного виконання завдань до творчого рівня професійної діяльності. Це не лише підвищує якість роботи, але й забезпечує внутрішнє задоволення від праці. По-третє, актуальність підтверджується прямими вимогами роботодавців: сучасні компанії та інноваційні сектори ринку праці віддають перевагу випускникам, які здатні до системного вирішення складних проблем, критичного мислення та генерування інноваційних ідей, що є непрямым, але прямим наслідком розвиненої дослідницької компетентності. Таким чином, ця компетентність стає необхідною умовою конкурентоспроможності фахівця.

Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі дослідницької компетентності як фундаментальної основи професійної самореалізації майбутнього фахівця та розробка структурно-функціональної моделі її формування в умовах вищої освіти.

Науковим результатом дослідження є уточнення структури дослідницької компетентності, що визначає її роль як базису професійної самореалізації майбутнього фахівця. Вона охоплює чотири взаємопов'язані компоненти. По-перше, це когнітивний компонент (знання), який охоплює методологічні знання, необхідні для наукового пошуку, а саме: методи наукового пізнання, теорії та принципи дослідження. По-друге, це операційно-діяльнісний компонент (уміння), що включає практичні навички, такі як формулювання проблеми, висунення гіпотези, добір методів, ефективна робота з науковими джерелами та компетентна інтерпретація отриманих результатів. По-третє, важливим є мотиваційний компонент (цінності), який проявляється у позитивному ціннісному ставленні до досліджень, формуванні внутрішньої мотивації, прагненні до самовираження та активному пошуку креативних шляхів вирішення проблем. І, нарешті, четвертий – особистісно-рефлексивний

компонент (якості), що передбачає розвиток інноваційного мислення, навичок рефлексії власної діяльності, глибокого самоаналізу та постійної готовності до творчої й інноваційної професійної діяльності. При цьому професійна самореалізація стає можливою лише тоді, коли мотиваційний компонент (внутрішнє бажання змін і пошуку) органічно інтегрується з операційно-діяльнісним (реальна здатність здійснити ці зміни).

Для забезпечення ефективності процесу формування цієї компетентності пропонується структурно-функціональна модель, заснована на цілісному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходах. Модель реалізується поетапно. Перший – підготовчо-аналітичний етап, метою якого є актуалізація професійно зорієнтованих знань та комплексна підготовка студентів до аналітичної діяльності. На цьому етапі активно застосовуються інтегративний та особистісно орієнтований підходи. Другий – практично-дослідницький етап, який безпосередньо спрямований на формування операційно-діялісного компонента через активне і пряме включення студентів у дослідницьку практику. Це реалізується через навчання через дослідження (Research-based learning), вирішення навчально-дослідницьких задач, виконання курсових робіт та участь у проєктних групах. Третій – професійно-рефлексивний етап, на якому студент здійснює трансфер набутих дослідницьких навичок у нові, професійно зорієнтовані ситуації. На цьому завершальному етапі головним є глибокий самоаналіз отриманих результатів, рефлексія та усвідомлення дослідницької діяльності як наскрізного вектора професійного саморозвитку [2].

Отже, дослідницька компетентність є не додатковою, а фундаментальною якістю сучасного фахівця, що визначає його здатність до творчої професійної самореалізації протягом усього життя. У ході дослідження було уточнено структуру цієї компетентності, при цьому особлива увага та ключова роль для самореалізації була підкреслена за мотиваційним та особистісно-рефлексивним компонентами. Обґрунтовано, що дослідницька компетентність слугує інтелектуально-вольовою основою для успішного переходу фахівця від суто репродуктивної до якісно творчої діяльності. Для забезпечення цього процесу була запропонована поетапна структурно-функціональна модель формування компетентності, яка базується на діяльнісному підході і включає практично-дослідницький етап, що визнаний вирішальним для закріплення набутих навичок.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на емпіричну валідацію запропонованої моделі та розробку критеріїв і показників оцінювання сформованості дослідницької компетентності у різних галузях знань.

Література

1. Боровікова Т. М., Дубініна О. В. Формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя історії. *Вісник післядипломної освіти*. 2023. Вип. 24 (53). С. 1–10.
2. Головань М. С. Модель формування дослідницької компетентності. *Сучасні проблеми та перспективи навчання дисциплін природничо-математичного циклу* : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 березня 2012 року, м. Суми). Суми: СДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. С. 21-23.

3. Головань М. С., Яценко В. А. Дослідницька компетентність як цілісна, інтегративна якість особистості. *Наукові записки: Серія «Педагогіка і психологія»*. 2017. Вип. 56. С. 13–20.
4. Карпова Л.Г. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2011. Вип. 21 (74). С. 154–160.
5. Микусь С. А. Дослідницька компетентність майбутніх фахівців як категорія педагогіки. *Теорія і методика професійної освіти*. 2018. № 1 (626). С. 1–10.
6. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В. Практична підготовка до інноваційної педагогічної діяльності в руслі інтеграційних змін. *Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця, 8 листопада 2024 р.). Вінниця: «Твори», 2024. 235 с. С. 208–213.
7. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Актуальність компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів. *Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки*. Том II / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 282 с. С. 165–168.
8. Цакун Т. М. Професійна самореалізація: сутність та етапи. *Студентський альманах*. 2020. Вип. 1. С. 165–169.
9. Healey M. Linking research and teaching: exploring the scholarship of teaching and learning in geographical education. *Journal of Geography in Higher Education*. 2005. Vol. 29, № 2. P. 183–202.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дмитрик І.О.,
здобувач третього (доктор філософії)
рівня вищої освіти
Уманський національний університет, м. Умань
Науковий керівник: **Загороднюк О.В.**
кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет, м. Умань

У сучасному світі цифровізація стає невід’ємною частиною всіх сфер життя, включаючи освіту. Цифрова трансформація вищої освіти передбачає інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес, управління закладами та взаємодію між учасниками освітнього середовища. Цей процес не лише змінює методи викладання та навчання, але й відкриває нові можливості для підвищення якості освіти, доступності знань та адаптації до вимог глобального ринку праці. За даними Всесвітньої організації охорони здоров’я та ЮНЕСКО, пандемія COVID-19 прискорила перехід до онлайн освіти, змусивши університети впроваджувати цифрові інструменти в рекордні терміни, що призвело до зростання використання платформ для дистанційного навчання на 200-300% у багатьох країнах [1].

Цифрова трансформація вищої освіти охоплює кілька ключових аспектів. По-перше, це впровадження цифрових платформ для навчання, таких як